

Tátorján

Felháborodtam, amikor megtudtam, miért kezdtek el Cénianak hívni. Te találtad ki, először azt hittem, kedveskedni akarsz, még tetszett is a név, bár nem értettem, miért akkor jut eszedbe elnevezni valahogy, amikor már nem vagyunk együtt. Utolsó, kellemetlen találkozásunkkor szólítottál így mosolyogva, mielőtt végleg elbúcsúztál, pár nappal később más magyarázta el, miről jutott eszedbe. Ideges lettem, elmondtad ezek szerint sok mindenkinek, gyakorlatilag az összes közös ismerősünknek, nem telt el sok idő és a többiek is így kezdtek hívni. Ez volt a bosszúd, amiért akkor azt hittem, mást szeretek. Tiltakozni kínos lett volna, jó képet vágtam hozzá, és hát az az igazság, bevallom, valahol mélyen belül tulajdonképpen hízelgett, amikor az első haragom elszállt.

Nehéz ezt megmagyarázni, mert nem volt semmi jóindulat az elnevezésben, ha az ember húsevő növényről kap nevet, ráadásul az egyik legsunyibb fajtáról, jobb, ha csendben lehajtja a fejét, és átgondolja, ez miként lehetséges. Azonnal utánaolvastam, és elég gyorsan észrevettem, hogy akadnak egyenesebb jellemű fajták, a kancsókák például, amelyeknek a levelei több liter mérgező folyadék tárolására alkalmas kancsókat tartanak, de nem csalogatnak, nem csapnak be senkit. Mégsem maradnak éhesek. Közepes termetű madarak és patkányok is belepusztulnak, ha a közelükbe merészkednek. Vagy az ártatlan nevű harmatfű a ragadós nektárcseppjeivel, amelyekre a bogarak ráragadnak, ő pedig komótosan összesodorja a levelét és megemésztíti őket. Na de nem lenne muszáj belérepülni, nem kellene a közelébe menni. A Vénusz légycsapója még becsületesebb, nyitott virágokkal, tárt karokkal várja a szállodogáló rovarokat, nem titkol semmit, odatartja nekik érzékelő szőrszárait, felkínálja magát, így aztán kényszer nélküli, egyszerű döntési helyzet áll elő, csak ha elég hülye a rovar, és berepül, akkor csukódik rá a növény. De engem nem Kancsónak, Harmatnak vagy Vénusznak hívnak, engem a szaracéniáról neveztek el.

A szaracénia gyönyörű. Ez volt az első mondat, amit olvastam róla. A második az, hogy virágjának színorgiájába szeretnek bele áldozatai. Elbódítja őket a látvány és az illat. Mennek részegen egyre mélyebbre, a tölcser fenekére, kábultan, száguldva a végzetük felé. A tölcser alja fogja meg őket, azt sem érzékeli, hogy nincs út tovább, még akkor is vonzza őket menthetetlenül a káprázat, vonzaná még mélyebbre, ha lenne még mélyebb, a végállomásig száguldanak, ahonnan már nincs menekvés. Hajszolja őket a láz, megmérgeződnek, még mielőtt a növény elpusztítaná őket. Nem esett rosszul, amit olvastam, ha jól belegondol az ember, önbizalom-növelő tulajdonképpen. Annyit tudtam még kideríteni a szaracéniáról, hogy sok napfényre kell az egészséges növekedéséhez. Hát igen, még ez is stimmel. Tudod, mennyire szerettem a napsütést. Egyszer vörösre égtünk mindketten a Margitszigeten, pedig mondtad, hogy ne délben heverésszünk a fűben.

Pár héttel a szakításunk előtt én is elneveztelek, a Tátorján nevet adtam neked, akkor nagyon tetszett, most egy kicsit bénának találom, olyan málé vagy milyen, pedig málé nem voltál soha. Nem is a szó illett rád voltaképpen, inkább amit olvastam róla egy iskola falújságján. Nem tudom már, hogy kerültem oda, szavazás nemigen volt akkor még, talán valamelyik unokahúgomra vártam egy tanterem előtt. Gyerekek által készített összeállítások lógtak a folyosó falán sűrűn egymás mellett. Többnyire növények, állatok, városok, országok szerepeltek a tablókön, szemmel láthatóan különlegességekről kellett gyűjtőmunkát végezniük a tanulóknak, volt ott gnú, Johannesburg, Ceylon (ma már Sri Lanka lenne), tele voltak a tablók színes fotókkal, meg szabályos, filctollal írt szövegekkel. A tátorján szóra figyeltem fel, nem a képre, azon mindössze egy sima kis fehérvirágos bokor látszott. Mindjárt rád gondoltam róla, nem tudom, miért. Most sokkal jobban illik rád a név, mint akkor. Emlékszem, lila színnel írták a szöveget, amelyből kiderült, hogy fokozottan védett, keresztesvirágú, jellegzetes kelet-európai sztyepp-növényről van szó. Ósi löszpuszták hírmondója, a fátlan sztyeppék növénye. Májustól virágzik. A termések nyár végére érnek meg, utána a hajtásrendszer a töről leválik, és a szél által ördögsekérként görgetve a terméseket messze terjeszti. Ezt pontosnak érzem, négy évig voltunk így-úgy együtt, mindig nyár elején lendültünk bele, aztán amikor jött az ősz, elfáradt köztünk a szerelem, tavasszal újra fellángolt, emlékszel, ugye? Négy évig tartott, ez akkor már a negyedik év volt. Ősz lehetett, a fáradás ideje.

Ma is látom magam előtt a tablót, meg magamat, ahogy a ráismerés örömeivel, kuncogva olvasom: főgyökere karós, vastag, alsó levelei nagyok, szárnyasan szeldeltek, a

szeletek szabálytalanul összefolynak, fiatalon szőrösek, majd kopaszodók. Mosolyogtam, ahogy néztem az írást, akkor kezdtem kopaszodni. Termése gömbölyded, egymagvú becőke, mely a kocsány csúcsán, vastagabb terméstartón ül. Fehér virágokkal borítva távolról nézve lefelé birkákra emlékeztet. Hát igen. Ez is csak félig volt vicc. Ahogy el tudtál terülni az ágyon vagy egy domboldalon a fehér ingedben... Sokat kirándultunk, sokat voltunk kettesben, aztán amikor már nem, mikor már másokat mérgeztem magammal, hosszú ideig akkor is rólad volt az első gondolatom reggel ébredéskor. Később, amikor pedig már nem is hallottam felőled, még sokáig nem tudtam elképzelni, hogy ne sétáljunk egyszer Toszkánában, és volt még valami, amit nem tudtam elképzelni, hogy ne történjen meg, de ezt nem mondom el neked, mert ha meghallanád, rám szólnál, hogy ne érzelműsködjek.

Negyven éve szakítottunk. Engem azóta is Cénának hívnak, illetve most már Cénia nének. Te meg itt alszol mellettem, Tátorján bácsi. Csúnyán horkolsz, nyitva van a szád, nyammogsz, csorog a nyálad is kicsit. Csipás a szemed. Teljesen kopasz vagy. Csúnya öregember. Nézem a ráncaidat. Istenem, mennyi ráncod lett. Nem látalak negyven éve.

A név nagyon el tud kíséni, ha egyszer ráragad az emberre, rajta is marad. Az iskolában, még alsós voltam, Órának kezdett csúfolni valaki, vissza akart vágni, amiért őt Kobrának nevezték a szemüvege miatt. Nem én adtam neki a nevet, de biztos én is nevettem rajta. Végignézett párunkon, és kiköpött magából néhány bántónak vélt gúnynevet, a többi nem jött be neki, de az enyém, az Óra igen, arra felfigyeltek, én kerültem fókuszba, sikeresen terelte el magáról a szót. Onnantól kezdve az egész osztály így hívott, még tanár is akadt, aki azt hitte, vicces, ha Óraként szólít fel. Sokáig nem zavart egyáltalán.

Amikor felsős lettem, iskolát váltottam, mert elköltöztünk egy másik kerületbe. Pont jól jött ki, úgymint csupa új tanár jött volna ötödikben, az osztályomat meg nem szerettem, még örültem is, hogy valahol máshol tiszta lappal indulok, kezdek mindent előlről. Csakhogy váratlanul kiderült: az egyik osztálytársam jön velem, már nem emlékszem, miért, ők is odaköltöztek vagy más oka volt, mindenesetre ugyanabba az osztályba tettek, mint engem. Semleges viszonyban voltam vele, tulajdonképpen nem zavart, hogy mégse lesz teljesen tiszta az a lap, ez önmagában nem lett volna nagy gond, viszont magától értetődő természetességgel a becenevem hívott. Megismertette a többiekkel is, percekbe se telt, és új társaim is azonnal Órának kezdtek szólítani. Nem tett rosszat beilleszkedés szempontjából, elég gyorsan elfogadtak, bár ehhez talán az is hozzájárult, hogy fejlettebb voltam az átlagnál, és tudom azt is, hogy szépnek számítottam, komoly melleim voltak már, a fiúk előszeretettel méregettek mindjárt az első napokban. De én nem bírtam ezt az osztályt se.

Csak azt becézik, akit szeretnek, mondta az apám, amikor egyszer mégiscsak meguntam az Órázást, és hülye fejjel elpanaszoltam otthon a bánatomat, mert akkor már bántott az elnevezés. Ezzel nyugtatott meg. Hogy azt becézik csak, akit szeretnek. Nem ez volt az első pillanat, amikor azt éreztem, hogy nem tud semmit rólam, de ez a mondata visszavonhatatlanul, teljes egyértelműséggel bizonyította, legalábbis akkor azt gondoltam. Onnantól kezdve nem vártam semmit tőle, meg is romlott a kapcsolatunk, biztosan kibíráhatatlan voltam, örökös sértettség dühöngött bennem, nem tudtam beszélgetni vele. Így utólag visszagondolva nem biztos, hogy igazságos voltam. Ártatlan, vigasztaló mondatnak tűnt, amit mondott, talán csak mást vártam, ennyi az egész. Talán csak rosszkor mondta, öt perc ide vagy oda nem mindegy, lehet, hogy máskor röhögtem volna egyet, vagy esetleg igazat adok neki. Valószínűleg inkább az nem tetszett, hogy nem tartotta problémának azt, ami nekem fáj, elmondta a mondatot és visszahajolt a keresztretjévére. Én akkor nem gondoltam rá, hogy meg fog halni. Te nem is ismerted az apámat.

Az Órázás az érettségiig tartott, utána senkivel nem tartottam kapcsolatot az osztályból. Nem jártam el az érettségi találkozókra se, aztán a huszadikra mégis elmentem. Két évtized után akkor hallottam megint a szót névként, mindenki úgy szólított, mint régen, fel sem merült bennük, hogy ez az egész már nem érvényes. Az az igazság, hogy belesajdult valami kellemesség a szívembe. Két évtized volt a szünet, mi ez a mi négyünlőz képest, Tátorján? Húsz év, igen... Mert ahogy az Óra érettségi után egy csapásra elmaradt, azonnal a helyébe is lépett az eredeti név, a Nóra, neked Nóri, míg Cénia nem lettem, most már örökre.

Egyszer valaki belevéste a nevetem egy táblába a Tabánban. Az igazat. Még teelőttem, akkor te még nem voltál nekem. Szeretett, szerethetett volna, ha igazán akar, akartam volna én is, de nem merte rászanni magát. Van ilyen, és nincs jogom azt mondani, hogy elrontotta az életét, mert mire fel mondjak én ilyet, csak egy kicsit remélem, hogy megbánta a gyávaságát. Fogalmam sincs, mi lehet vele. És hogy megvan-e még a vésése. Meg kellett volna néznom egyszer.

Eldöntöttem, hogy így a végén még elmesélem neked gyorsan, mi történt az utolsó találkozásunk óta. De nem akarlak felébreszteni. Szeretném tudni, miről álmodsz most. Érték egy kicsit az álmofejtéshez, csak a magam álmaival vagyok bajban. Keveset alszom egyhuzamban, ha három órát sikerül, már boldog vagyok, akkor már sikeresnek ítélem az éjszakát. A fiam azt mondja, vele is ez van, pedig ő még negyven éves sincs. Ma kályháról álmodtam. Bújtam volna oda hozzá, a régi, gyerekkori cserépkályha jelent meg álmomban a szegény kis fakó színével, a régi szoba, azt te nem ismerted, ébren soha nem gondolkodok rá, csak az álmaimba kúszik be mindig valahogy. Szemben állt a nagy ablakkal, szép volt, szerettem, jó volt nekítámaszkodni.

A kályha az otthon jelképe az álomban, legalábbis így hallottam, de az álmodóról magáról is elárul sok mindent. Ha kellemesen meleg, az harmóniára utal. Ha megéget, az valami eltitkolt, régi-régi csalódás. A hideg kályha is régi, esetleg gyerekkori sérelmeket jelent, a kályha megrakása higgadt, de nem érzelemmentes gondolkodásra vall, és arra a szándékra, hogy az álmodó nem akarja elkövetni azt a hibát, amelyet vele szemben elkövettek. Ha kályhát tisztítasz álmokban, az azt jelenti, hogy úrrá tudsz lenni indulataidon, és van bátorságod szembenézni magaddal. Nem tudom, nem emlékszem részletek-

re, csak a kályha biztos, meg én is, hozzá akartam dőlni, nem emlékszem, milyen volt, hideg vagy meleg, arra sem, hogy végül hozzáértem-e. Fiatal voltam, fiatalabb, mint amikor veled voltam szerelmes. Szerepelt egy mondat is az álmomban, furcsa eléggé, azt mondogattam magamban, hogy nekem a gigantizmus a hobbim. A gigantizmus! Meg se kíséreltem megfajteni, mit jelent. Ezt a szót életemben nem mondtam ki.

Amikor elhagytuk egymást, vagyis hát én téged, de közben nem tudom, nem inkább te hagytál-e el engem, rögtön megbántam. Utána azt még azért nem érztem, hogy nem fogom túlélni, valahogy sűrű volt minden akkoriban, sok dolgom adódott, elfoglaltam magam, és haragudtam is rád, amiért nem harcoltál értem. Miért nem harcoltál értem? A dühöm nem tartott sokáig. A munkamániám elmúlt, megint sokat ültem magam elé nézve, rólad gondolkodva, az a másik ember már régen nem volt meg nekem, de akkor már biztos voltam benne, hogy nem kereslek meg többé. Volt egy kis idő, amíg hiába próbáltam kiüríteni a szívemet, aztán már ment, de az az egy-két nap, mikor még nem... A legrettenetesebb időszaka volt az életemnek, iszonyatos harag és gyűlölet kombinálódott kétségbeesett szerelemmel, bosszúszomj a teljes alávetettség akarásával, pánik, légszomj, volt abban minden, leírhatatlan, és mégis, most ez is csak egy édes emlék. Hogy van ez? Hogy ne várjalak mindig, arról volt a legnehezebb leszoktatni magam. Már nem akartalak, de akkor még bármi történhetett volna. Utána már tudtam, hogy nem. Mégiscsak jött egy pillanat, amikor tényleg vége lett. Úgy belefáradtam a várakozásba, hogy talán mégis csoda történik, úgy megkeményedtem, hogy százezer fok sem olvasztott volna meg. Elkezdtem undorodni az egésztől, magamtól, tőled, mindentől, kezdtem kívülről látni mindent, azt kérdezgettem magamtól, mi értelme volt az egésznek.

A fiam azt mondja, boldog. Van három gyereke, van kis kertjük, benne almafa, ő permetezi a kertet. Szedi az almát. Mindig hoz belőle. Azt mondja, boldogok. Meg se született volna, ha együtt maradunk. Nem is lenne. Azt mégse lehet mondani, hogy lenne, csak te lennél az apja, az hülyeség. Nem, akkor ő nem lenne, ha másképp alakul. De van, és ez a legfontosabb nekem.

Viszonylag gyorsan utánad ismerkedtem meg a férjemmel, a fiam apjával, egy hónapja se jártunk, mikor elhatároztuk, hogy összeházasodunk. Én határoztam el, az az igazság. Bele akartam zuhanni az egészbe, egy másik életbe, jöjjön minél előbb az esküvő, a gyerekek, aztán úgy alakult, hogy csak egy lett, ő, a kicsi fiam. És hát jó minden, él a férjem, együtt vagyunk, képzelj, egyszer még rólad is beszélgettem vele. Húsz éve, egyszer. Nagyon rendes ember.

A kezdetet leszámítva alig gondoltam rád a negyven év alatt, esküszöm neked, nagyon ritkán, tényleg csak néhányszor. Átment az érzés valami szelidségbe. Életem legbonyolultabb gyönyöre-fájdalma átment valami kis mosolyba. Az volt a legmegdöbbentőbb pillanat, mikor először tudtam teljesen nyugodtan rád gondolni. Meglepően kevésszer jutottál eszembe. A fiamra figyeltem, mióta megszületett, rá akartam, és jól is alakult minden, szépen éltünk a férjemmel, szépen élünk most is, élhetnénk is még, rendes ember. Főleg a fiamra figyeltem, hogy boldog legyen. Azt mondja, boldog. Helyes a felesége. Van a kis kertjük, már mondtam.

Mit álmodhatsz most, szerelmem? Biztos utazást álmodsz. Utazni akartál velem mindig, emlékszel, öregember? Ha álomban utazol, és mondjuk csónakban, az azt jelenti, hogy érzelmi problémától szeretnél megszabadulni, de lehet szerelmi kalandozásra utaló jel is. A hintó kényelem vágyára, passzivitásra vonatkozik. A hajó átmenetiséget jelent, a komppal való változást. Repülőgép nehéz helyzetben való felülemelkedést. Mindegy. Abbahagyom.

Nem volt könnyű a nyomodra bukkanni. Félttem, mielőtt felhívtalak, nem tudtam, hajlandó leszel-e velem találkozni. Úgy dobogott a szívem, míg csörgött a telefon, mint régen. Nem tudom elmondani, milyen érzés volt megint hallani a hangodat. Más, mint akkor, persze, hogy más, öreg, fáradt, de valahogy lényegében mégse más. Nem tudom ezt elmagyarázni. Annyi minden a szívembe tódult egy pillanat alatt. Valahogy nem lepett meg, hogy egyedül élsz, könnyebb is így minden. Azon mondjuk csodálkoztam, hogy soha nem nőstél meg. Elmondhattad volna, miért. Köszönöm, hogy eljöttél.

Én azért akartam veled találkozni, hogy még egyszer a szemedbe nézzek. Megittam veled együtt a teát, tudtam, hogy nem fog fájni egyáltalán, nem lesz görcs, nem lesz semmi rosszaság. Alaposan utánanézttem. Most már én is kezdek álmosodni. Nem sokat tudtam meg rólad, alig meséltél. Elaludtál, mint régen a domboldalon. Talán túl sokat tettem az adagodba. A férjem csodálkozni fog, hogy ő él túl engem. A fiam boldog, jól van minden, Brüsszelben van éppen. Én veled akartam élni, és nem sikerült. Most veled akarok meghalni, és erről nem te döntesz. Így történik meg veled, ilyen szentimentálisan, a húsevő növényed karjaiban. Még be is takargatom magunkat. Hát most megint egymás mellett fekszünk. Még jó, hogy sirályok nem röpködnek feletünk. Az már túlzás volna.